

**ROZPORZĄDZENIE**  
**MINISTRA ŚRODOWISKA<sup>1)</sup>**

z dnia ..... 2011 r.

**w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych<sup>2)</sup>**

Na podstawie art. 118 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981) zarządza się, co następuje:

**Rozdział 1**

**Przepisy ogólne**

**§ 1. Rozporządzenie określa:**

- 1) kryteria oceny zagrożeń naturalnych: tąpnięciami, metanowego, wyrzutami gazów i skał, wybuchem pyłu węglowego, klimatycznego, wodnego, osuwiskowego, erupcyjnego, siarkowodorowego, substancjami promieniotwórczymi, zależnie od rodzaju kopaliny, natężenia zagrożeń, przestrzeni występowania zagrożeń oraz rodzaju zakładu górniczego;
- 2) dokumentację, w oparciu o którą dokonuje się zaliczeń złóż, pokładów, wyrobisk, ich części oraz innych przestrzeni w zakładach górniczych, w których występują zagrożenia naturalne wymienione w pkt 1, do poszczególnych stopni, kategorii lub klas zagrożeń, inną niż wyniki badań przeprowadzonych przez rzeczoznawcę do spraw ruchu zakładu górniczego, zwanego dalej „rzeczoznawcą”, oraz opinia tego rzeczoznawcy;
- 3) przypadki, w których zaliczeń, o których mowa w pkt 2, dokonuje się także w oparciu o dokumentację, o której mowa w pkt 2.

**Rozdział 2**

**Zagrożenie tąpnięciami**

**§ 2. 1.** Zagrożenie tąpnięciami powstaje, jeżeli w górotworze skłonnym do tępnięć istnieje możliwość zaistnienia wstrząsu górotworu, odprężenia w wyrobisku górniczym, zwanym dalej „wyrobiskiem”, lub tąpnięcia w wyrobisku, w rezultacie zaistnienia niekorzystnych warunków górniczo-geologicznych w wyrobisku lub w jego otoczeniu.

2. Górotworem skłonnym do tępnięć jest górotwór, w którym istnieje możliwość kumulowania energii i jej nagłego wyładowania w momencie zmiany lub zniszczenia jego struktury.

3. Wstrząsem górotworu jest wyładowanie energii skumulowanej w górotworze, objawiające się drganiami górotworu, powietrzną falą uderzeniową oraz zjawiskami akustycznymi, niepowodujące pogorszenia funkcjonalności wyrobiska lub wyrobisk oraz bezpieczeństwa ich użytkowania.

4. Odprężeniem w wyrobisku, zwanym dalej „odprężeniem”, jest zjawisko dynamiczne spowodowane wstrząsem górotworu, w wyniku którego wyrobisko lub jego część uległo uszkodzeniu w stopniu niepowodującym lub powodującym nieznaczną utratę jego funkcjonalności lub nieznaczne pogorszenie bezpieczeństwa jego użytkowania.

5. Tapnięciem w wyrobisku, zwanym dalej „tapnięciem”, jest zjawisko dynamiczne spowodowane wstrząsem górotworu, w wyniku którego wyrobisko lub jego część uległo zniszczeniu lub uszkodzeniu, powodującym całkowitą albo znaczną utratę jego funkcjonalności lub całkowite albo znaczne pogorszenie bezpieczeństwa jego użytkowania.

§ 3. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny zaliczeniu do jednego z dwóch stopni zagrożenia tapaniami podlegają pokłady lub ich części zalegające w górotworze skłonnym do tapan.

2. Do I stopnia zagrożenia tapaniami zalicza się pokłady lub ich części zalegające w górotworze skłonnym do tapan, jeżeli:

1) dokonano odprężenia pokładu lub jego części:

- a) przez wybranie pokładu odprężającego lub jego warstwy z zawalem stropu w odległości nie większej niż 50 m pod pokładem odprężanym lub 20 m nad tym pokładem, lub
- b) przez wybranie pokładu odprężającego lub jego warstwy z podsadzką hydrauliczną w odległości nie większej niż 30 m pod pokładem odprężanym lub 15 m nad tym pokładem, lub
- c) w przypadku grubego pokładu — przez pełne wybranie warstwy tego pokładu — a po dokonaniu tego odprężenia nie zaistniało tapnięcie, albo
- d) nie zachowując parametrów określonych w lit. a—c, ale wyniki badań geofizycznych oraz opinia rzeczoznawcy uzasadniają takie zaliczenie w związku z istniejącymi warunkami geologiczno-górnictwymi oraz własnościami geomechanicznymi pokładu oraz skał otaczających, albo

2) nie dokonano odprężenia pokładu lub jego części, ale wyniki badań oraz opinia rzeczoznawcy uzasadniają takie zaliczenie w związku z istniejącymi warunkami geologiczno-górnictwymi oraz własnościami geomechanicznymi pokładu oraz skał otaczających.

3. Odprężeniem pokładu lub jego części jest dokonanie takich zabiegów technicznych w tej partii pokładu lub w jego sąsiedztwie, w szczególności eksploatacji sąsiednich pokładów, których skutkiem jest pozbywanie tej partii pokładu zdolności do kumulowania energii lub obniżenie tej zdolności.

4. Skuteczność odprężenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 1 lit. a—c, jest potwierdzana badaniami geofizycznymi z częstotliwością określoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego na podstawie opinii kopalnianego zespołu do spraw tapan.

5. Do II stopnia zagrożenia tapaniami zalicza się pokłady lub ich części zalegające w górotworze skłonnym do tapan, w których:

- 1) nie dokonano odprężenia w sposób określony w ust. 2 pkt 1, lub
- 2) zaistniało tapnięcie.

§ 4. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy miedzi zaliczeniu do jednego z dwóch stopni zagrożenia tapaniami podlegają złoża lub ich części zbudowane ze skał skłonnnych do tapan.

2. Do I stopnia zagrożenia tapaniami zalicza się złoża lub ich części zbudowane ze skał skłonnnych do tapan, przy uwzględnieniu klas stropu i klas spągu określonych w opinii rzeczoznawcy, jeżeli w okresie ich nieprzerwanej eksploatacji w niezmiennych warunkach geologiczno-górnictwowych nie zaistniało tapnięcie lub zaistniał wstrząs górotworu o energii nie większej niż  $1 \cdot 10^7$  J, zlokalizowany w rejonie frontu rozcinki lub w odległości do 400 m od tego frontu.

3. Do II stopnia zagrożenia tapaniami zalicza się złoża lub ich części zbudowane ze skał skłonnnych do tapan, przy uwzględnieniu klas stropu i klas spągu określonych w opinii rzeczoznawcy, jeżeli w okresie ostatnich 2 lat ich nieprzerwanej eksploatacji w niezmiennych warunkach geologiczno-górnictwowych zaistniało tapnięcie lub zaistniał wstrząs górotworu o energii większej niż  $1 \cdot 10^7$  J, zlokalizowany w rejonie frontu rozcinki lub w odległości do 400 m od tego frontu.

4. Skałami skłonnymi do tapani, o których mowa w ust. 2 i 3, są skały, w których jest możliwe kumulowanie się energii i jej nagłe wyładowanie w momencie zmiany lub zniszczenia ich struktury.

§ 5. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 3 ust. 1 albo § 4 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia tapaniami, zawiera:

- 1) opis budowy geologicznej przestrzeni, o których mowa w § 3 ust. 1 albo § 4 ust. 1;
- 2) profile geologiczne pokładu lub złoża oraz skał je otaczających, przedstawiające sytuację geologiczną do odległości nie mniejszej niż 160 m powyżej stropu i 60 m poniżej spągu;
- 3) opis czynników wpływających na powstanie zagrożenia tapaniami;
- 4) propozycję zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 3 ust. 1 albo § 4 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia tapaniami, z uzasadnieniem;
- 5) wyniki przeprowadzonych badań oraz opinie rzeczoznawcy, jeżeli dokonuje się zaliczenia, o którym mowa w § 3 ust. 2 albo § 4 ust. 2;
- 6) w przypadku podziemnych zakładów górniczych wydobywających rudy miedzi — wyniki badań przeprowadzonych przez rzeczoznawcę oraz opinie rzeczoznawcy określającą klasy stropu i klasy spągu;
- 7) w przypadku podziemnych zakładów górniczych wydobywających węgiel kamienny — mapy pokładów, w skali nie mniejszej niż 1 : 2 000, z naniesionymi krawędziami i resztkami pokładów sąsiednich do odległości stwierdzonego wpływu opisanych czynników na powstanie zagrożenia tapaniami, jednak nie mniejszej niż 160 m powyżej stropu i 60 m poniżej spągu, oraz naniesionymi propozycjami granic poszczególnych stopni zagrożenia tapaniami;
- 8) w przypadku podziemnych zakładów górniczych wydobywających rudy miedzi — mapy wyrobisk, w skali nie mniejszej niż 1 : 5 000, z naniesionymi propozycjami granic poszczególnych stopni zagrożenia tapaniami oraz uwidocznionymi zaszczościami eksploatacyjnymi do odległości nie mniejszej niż 400 m od naniesionych propozycji granic poszczególnych stopni zagrożenia tapaniami.

### Rozdział 3

#### Zagrożenie metanowe

§ 6. Zagrożenie metanowe powstaje, jeżeli w atmosferze kopalnianej istnieje możliwość powstania stężenia metanu, które może spowodować powstanie mieszaniny beztlenowej, zapalenie metanu lub jego wybuch, stwarzając niebezpieczeństwo dla pracowników lub ruchu zakładu górniczego.

§ 7. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny zaliczeniu do jednej z czterech kategorii zagrożenia metanowego podlegają udostępnione pokłady lub ich części.

2. Udostępnione pokłady lub ich części zalicza się do:

- 1) I kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli objętościowa ilość metanu pochodzenia naturalnego zawarta w jednostce wagowej w głębi calizny węglowej, zwana dalej „metanonośnością”, wynosi od 0,1 do 2,5 m<sup>3</sup>/Mg, w przeliczeniu na czystą substancję węglową;
- 2) II kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli metanonośność jest większa niż 2,5 m<sup>3</sup>/Mg, lecz nie jest większa niż 4,5 m<sup>3</sup>/Mg, w przeliczeniu na czystą substancję węglową;
- 3) III kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli metanonośność jest większa niż 4,5 m<sup>3</sup>/Mg, lecz nie jest większa niż 8 m<sup>3</sup>/Mg, w przeliczeniu na czystą substancję węglową;
- 4) IV kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli metanonośność jest większa niż 8 m<sup>3</sup>/Mg, w przeliczeniu na czystą substancję węglową, lub zaistniał nagły wypływ metanu albo wyrzut metanu i skał.

3. Podczas zaliczania pokładu lub jego części do odpowiednich kategorii zagrożenia metanowego uwzględnia się wyniki badań zagrożenia metanowego w sąsiednich zakładach górniczych.

§ 8. 1. W przypadku stwierdzenia występowania metanu w części pokładu, pokład ten, w granicach obszaru górniczego lub tej części pokładu, w której są planowane albo prowadzone roboty górnicze, zalicza się do tej samej kategorii zagrożenia metanowego według kryteriów określonych w § 7 ust. 2.

2. W przypadku występowania w pokładzie zmian naturalnych warunków geologicznych, powodujących zróżnicowanie zagrożenia metanowego w poszczególnych częściach pokładu, takich jak uskoki, nasunięcia o zrzucie większym niż miąższość pokładu oraz uskoki otwarte ze szczeliną wypełnioną materiałem innym niż węgiel, części te mogą zostać zaliczone do różnych kategorii zagrożenia metanowego.

3. Części pokładu o zróżnicowanej metanonośności mogą zostać zaliczone do różnych kategorii zagrożenia metanowego; w takim przypadku granice pomiędzy częściami pokładu zaliczonymi do odpowiednich kategorii zagrożenia metanowego uwzględniają przebieg izolinii metanonośności, będących liniami oddzielającymi obszary o zróżnicowanej metanonośności w pokładach, o wielkościach określonych w § 7 ust. 2.

§ 9. Przepisy § 7 i § 8 stosuje się odpowiednio do wyrobisk podziemnych w odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających węgiel brunatny.

§ 10. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających sól zaliczeniu do jednej z dwóch kategorii zagrożenia metanowego podlegają udostępnione złoża lub ich części.

2. Udostępnione złoża lub ich części zalicza się do:

1) I kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli w powietrzu stwierdzono występowanie:

- a) metanu o zawartości większej niż 0,1 % albo
- b) mieszaniny metanu oraz innych gazów wybuchowych o łącznej zawartości większej niż 0,1 %;

2) II kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli zaistniał:

- a) nagły wypływ metanu albo mieszaniny metanu oraz innych gazów wybuchowych lub
  - b) wyrzut metanu i skał
- w wyniku których zawartość gazów wybuchowych w powietrzu była większa niż 1 %.

3. Przepisy § 7 ust. 3 oraz § 8 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 11. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy metali nieżelaznych zaliczeniu do jednej z dwóch kategorii zagrożenia metanowego podlegają udostępnione złoża lub ich części.

2. Udostępnione złoża lub ich części zalicza się do:

- 1) I kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli w powietrzu stwierdzono występowanie metanu o zawartości większej niż 0,5 %;
- 2) II kategorii zagrożenia metanowego, jeżeli istnieje możliwość wzmożonego wydzielania lub nagłego wypływu metanu z górotworu lub z wody dopływającej do wyrobisk.

3. Przepisy § 7 ust. 3 oraz § 8 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

§ 12. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 7 ust. 1, § 10 ust. 1 albo § 11 ust. 1, do odpowiedniej kategorii zagrożenia metanowego, zawiera:

1) charakterystykę zagrożenia metanowego udokumentowaną opisem:

- a) oznaczeń metanonośności w udostępnionych pokładach węgla lub ich częściach,
- b) zawartości metanu lub innych gazów wybuchowych w podziemnych zakładach górniczych wydobywających sól lub rudy metali nieżelaznych;

2) opis innych zagrożeń naturalnych, występujących w przestrzeniach, o których mowa w § 7 ust. 1, § 10 ust. 1 albo § 11 ust. 1, które mogą mieć wpływ na wzrost zagrożenia metanowego;

- 3) mapy wyrobisk lub ich części, w skali nie mniejszej niż 1 : 5 000, z naniesionymi propozycjami granic poszczególnych kategorii zagrożenia metanowego;
- 4) wyniki badań przeprowadzonych przez rzeczoznawcę oraz opinię rzeczoznawcy, jeżeli dokonuje się zaliczenia, o którym mowa w § 7 ust. 2 pkt 1, 2 lub 3, § 10 ust. 2 pkt 1 albo § 11 ust. 2 pkt 1.

#### Rozdział 4

### Zagrożenie wyrzutami gazów i skał

§ 13. 1. Zagrożenie wyrzutami gazów i skał powstaje, jeżeli istnieje możliwość zaistnienia zjawisk gazo-geodynamicznych w postaci:

- 1) wyrzutu gazów i skał, będącego dynamicznym przemieszczeniem rozkruszonych skał lub kopaliny z calizny do wyrobisk przez energię gazów wydzielonych z górotworu w wyniku działania czynników geologiczno-górnich, które mogą spowodować:
  - a) zjawiska akustyczne,
  - b) podmuch powietrza,
  - c) uszkodzenie obudowy lub urządzeń,
  - d) powstanie kawerny powyrzutowej, będącej pustką w stropie, spagu lub ociosie wyrobiska,
  - e) zaburzenie w przewietrzaniu wyrobisk,
  - f) nagromadzenie się metanu w ilości stwarzającej możliwość zaistnienia jego wybuchu,
  - g) powstanie atmosfery niezdatnej do oddychania, lub
- 2) nagłego wypływu gazów z górotworu do wyrobiska, zwanego dalej „nagłym wypływem gazów”, będącego przebiegającym w krótkim czasie intensywnym wydzielaniem się gazów z górotworu, które może spowodować w wyrobisku nagromadzenie się metanu w ilości stwarzającej możliwość zaistnienia jego wybuchu lub powstanie atmosfery niezdatnej do oddychania, niezwiązane:
  - a) ze skutkami zawału, tąpnięcia lub odgazowania urobionych skał albo węgla, lub
  - b) z zaburzeniami w przewietrzaniu wyrobiska.

2. Objawami wskazującymi na wzrost zagrożenia wyrzutami gazów i skał w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny są:

- 1) zwiększona objętość zwiercin, wyrażona w dm<sup>3</sup> uzyskanych z 1 m bieżącego otworu badawczego wierconego wiertarkami obrotowymi o średnicy wiertła 42 mm, zwana dalej „wychodem zwiercin”, wydmuchy zwiercin i gazów, zakleszczanie lub wypychanie wiertła w czasie wiercenia otworów;
- 2) odpryskiwanie węgla z ociosów i czoła przodka oraz trzaski w głębi calizny węglowej;
- 3) nagły wzrost metanowości względnej lub bezwzględnej;
- 4) zwiększone wydzielanie się gazów po robotach strzałowych;
- 5) zwiększone ilości urobku i jego rozrzucenie na większą odległość od przodka pomimo braku zmiany technologii wykonywania robót strzałowych;
- 6) zmniejszone zwężłości i zmiany struktury węgla w czasie prowadzenia wyrobiska;
- 7) wydzielanie lub wykraplanie wody na powierzchni calizny węglowej;
- 8) zmiana barwy węgla na powierzchni calizny węglowej.

§ 14. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny zaliczeniu do jednej z trzech kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał podlegają pokłady lub ich części.

2. Do I kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się pokłady lub ich części, w których metanośność wynosi od  $4,5 \text{ m}^3/\text{Mg}$  do  $8 \text{ m}^3/\text{Mg}$ , w przeliczeniu na czystą substancję węglową, przy czym wskaźnik zwięzłości węgla jest mniejszy niż 0,3 lub szybkość wydzielania się gazu z próbki węgla pobranej ze zwiercin uzyskanych w czasie wiercenia otworu badawczego wiertarkami obrotowymi o średnicy wiertła 42 mm, zwana dalej „intensywnością desorpcji metanu”, jest większa niż 1,2 kPa.

3. Do II kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się pokłady lub ich części, w których metanośność jest większa niż  $8 \text{ m}^3/\text{Mg}$ , w przeliczeniu na czystą substancję węglową, przy czym wskaźnik zwięzłości węgla jest mniejszy niż 0,3 lub intensywność desorpcji metanu jest większa niż 1,2 kPa.

4. Do III kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się pokłady lub ich części, w których:

- 1) zaistniał wyrzut gazów i skał, lub
- 2) zaistniał nagły wypływ gazów, lub
- 3) zostały spełnione warunki zaliczenia do II kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał oraz zaistniały objawy wymienione w § 13 ust. 2.

**§ 15. 1.** W podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy miedzi zaliczeniu do jednej z dwóch kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał podlegają złoża lub ich części.

2. Do I kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się złoża lub ich części, w których prognozuje się zaistnienie zagrożenia gazowego lub zjawisk gazogeodynamicznych, lub w których zaistniał nagły wypływ gazów.

3. Do II kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się złoża lub ich części, w których zaistniał wyrzut gazów i skał.

**§ 16. 1.** W podziemnych zakładach górniczych wydobywających sól zaliczeniu do jednej z trzech kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał podlegają złoża lub ich części.

2. Do I kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się złoża lub ich części, w których:

- 1) nie zaistniał wyrzut gazów i skał, lecz zaistniał nagły wypływ gazów, lub
- 2) zaistniał swobodny wypływ gazów, ale budowa geologiczna i stosunki gazowe złoża nie zostały wystarczająco rozeznane za pomocą robót górniczych lub robót geologicznych.

3. Do II kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się złoża lub ich części, w których zaistniał wyrzut gazów i skał, w trakcie którego zostały wyrzucone do wyrobisk skały o masie nie większej niż 10 Mg.

4. Do III kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał zalicza się złoża lub ich części, w których zaistniał wyrzut gazów i skał, w trakcie którego zostały wyrzucone do wyrobisk skały o masie większej niż 10 Mg.

**§ 17.** Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 14 ust. 1, § 15 ust. 1 albo § 16 ust. 1, do odpowiedniej kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał, zawiera:

- 1) opis budowy geologicznej przestrzeni, o których mowa w § 14 ust. 1, § 15 ust. 1 albo § 16 ust. 1;
- 2) opis czynników charakteryzujących zagrożenie wyrzutami gazów i skał;
- 3) charakterystyczne przekroje geologiczne;
- 4) mapy pokładu lub jego części, a w przypadku podziemnych zakładów górniczych wydobywających rudy miedzi lub sól — mapy wyrobisk lub ich części, w skali nie mniejszej niż 1 : 5 000, z naniesionymi propozycjami granic poszczególnych kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał;
- 5) wyniki badań przeprowadzonych przez rzeczoznawcę oraz opinię rzeczoznawcy, jeżeli dokonuje się zaliczenia, o którym mowa w § 14 ust. 2 lub 3, § 15 ust. 2 albo § 16 ust. 2 lub 3.

### Zagrożenie wybuchem pyłu węglowego

§ 18. 1. Zagrożenie wybuchem pyłu węglowego, rozumianego jako ziarna węgla przechodzące przez sito o wymiarach oczek równych  $1 \cdot 1$  mm, w pokładzie węgla powstaje, jeżeli w pokładzie tym stwierdzono zawartość części lotnych w węglu większą niż 10 % w bezwodnej i bezpopiołowej substancji węglowej.

2. Zagrożenie wybuchem pyłu węglowego w wyrobisku, innym niż szyb lub szybk, powstaje, jeżeli nie są spełnione jednocześnie następujące wymagania:

- 1) w wyrobisku nie występuje pył węglowy pochodzący z pokładu węgla zagrożonego wybuchem pyłu węglowego, zwany dalej „niebezpiecznym pyłem węglowym”;
- 2) pył powstały podczas robót górniczych, z dodatkiem substancji zabezpieczających przed wybuchem, zwany dalej „pyłem kopalnianym”, zawiera w wyrobisku co najmniej 80 % części niepalnych stałych pochodzenia naturalnego, ilość niebezpiecznego pyłu węglowego jest mniejsza niż  $10 \text{ g/m}^3$  wyrobiska, a masa pyłu węglowego bez części niepalnych stałych, osiadającego na danej powierzchni w ustalonym czasie, zwana dalej „intensywnością osiadania pyłu”, jest mniejsza niż  $0,15 \text{ g/m}^2$  na dobę;
- 3) pył kopalniany w wyrobisku zawiera co najmniej 50 % wody przemijającej;
- 4) pył kopalniany w wyrobisku zawiera co najmniej 80 % części niepalnych stałych pochodzenia naturalnego, a zawartość wody przemijającej pochodzenia naturalnego w tym pyłe wynosi co najmniej 30 %.

3. Wyrobiskiem niezagrażonym wybuchem pyłu węglowego jest wyrobisko, w którym nie występuje zagrożenie wybuchem pyłu węglowego, a wyrobiska mające bezpośrednie połączenie z tym wyrobiskiem są wyrobiskami niezagrażonymi wybuchem pyłu węglowego lub zostały zaliczone do klasy A zagrożenia wybuchem pyłu węglowego.

4. Zagrożenie wybuchem pyłu węglowego w szybie lub szybiku powstaje, jeżeli nie są spełnione jednocześnie następujące wymagania:

- 1) zawartość części niepalnych stałych w pyłe kopalnianym zalegającym w szybie lub szybiku wynosi co najmniej 80 %;
- 2) średnia ilość pyłu węglowego zalegającego w szybie lub szybiku jest mniejsza niż  $1 \text{ g/m}^3$  szybu lub szybika;
- 3) intensywność osiadania pyłu w wyrobiskach sąsiadujących w odległości do 5 m z szybem lub szybikiem jest mniejsza niż  $0,15 \text{ g/m}^2$  na dobę.

5. Szybem oraz szybikiem niezagrażonym wybuchem pyłu węglowego jest szyb oraz szybik, w którym nie występuje zagrożenie wybuchem pyłu węglowego, wyrobiska mające bezpośrednie połączenie z tym szybem lub szybikiem są wyrobiskami niezagrażonymi wybuchem pyłu węglowego lub zostały zaliczone do klasy A zagrożenia wybuchem pyłu węglowego, a w budynku nadszybia, na podstawie przepisów wydanych na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380 oraz z 2010 r. Nr 57, poz. 353), nie zostały wyznaczone strefy zagrożenia wybuchem pyłów.

§ 19. Zaliczeniu do jednej z dwóch klas zagrożenia wybuchem pyłu węglowego podlegają:

- 1) pokłady węgla lub ich części, łącznie z wyrobiskami drążonymi w tych pokładach lub częściach, w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny;
- 2) wyrobiska, inne niż szyb lub szybik, lub ich części w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny oraz wyrobiska podziemne lub ich części w odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających węgiel brunatny;
- 3) szyby lub szybiki, lub ich części w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny.

§ 20. 1. Do klasy A zagrożenia wybuchem pyłu węglowego zalicza się pokłady lub ich części, łącznie z wyrobiskami drażonymi w tych pokładach lub częściach, w których znajduje się pył kopalniany zabezpieczony w sposób naturalny.

2. Pyłem kopalnianym zabezpieczonym w sposób naturalny jest pył kopalniany, który zawiera:

- 1) wodę przemijającą pochodzenia naturalnego uniemożliwiającą przenoszenie wybuchu pyłu węglowego i całkowicie pozbawiającą pył kopalniany lotności lub
- 2) co najmniej:
  - a) 70 % części niepalnych stałych pochodzenia naturalnego w polach niemetanowych, lub
  - b) 80 % części niepalnych stałych pochodzenia naturalnego w polach metanowych.

3. Do klasy B zagrożenia wybuchem pyłu węglowego zalicza się pokłady lub ich części, łącznie z wyrobiskami drażonymi w tych pokładach lub częściach, które nie spełniają wymagań określonych w ust. 1.

§ 21. 1. Do klasy A zagrożenia wybuchem pyłu węglowego zalicza się wyrobiska, inne niż szyby lub szybiki, lub ich części, w których:

- 1) znajduje się pył kopalniany zabezpieczony w sposób naturalny, lub
- 2) nie występują odcinki z pyłem kopalnianym niezabezpieczonym w sposób naturalny, dłuższe niż 30 m, a odległość między tymi odcinkami nie jest mniejsza niż 100 m.

2. Pyłem kopalnianym niezabezpieczonym w sposób naturalny jest pył kopalniany, który nie spełnia wymagań określonych w § 20 ust. 2.

3. Do klasy B zagrożenia wybuchem pyłu węglowego zalicza się wyrobiska, inne niż szyby lub szybiki, lub ich części, które nie spełniają wymagań określonych w ust. 1.

§ 22. 1. Do klasy A zagrożenia wybuchem pyłu węglowego zalicza się szyby lub szybiki, lub ich części, w których:

- 1) zalegający pył kopalniany zawiera co najmniej 70 % części niepalnych stałych w polach niemetanowych lub 80 % części niepalnych stałych w polach metanowych, lub
- 2) zalegający pył kopalniany zawiera wodę przemijającą uniemożliwiającą przeniesienie wybuchu pyłu węglowego i całkowicie pozbawiającą pył kopalniany lotności, lub
- 3) średnia ilość zalegającego pyłu węglowego jest mniejsza niż 5 g/m<sup>3</sup> szybu lub szybika.

2. Do klasy B zagrożenia wybuchem pyłu węglowego zalicza się szyby lub szybiki, lub ich części, które nie spełniają wymagań określonych w ust. 1.

§ 23. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 19, do odpowiedniej klasy zagrożenia wybuchem pyłu węglowego, zawiera:

- 1) charakterystykę przestrzeni, o których mowa w § 19, z uwzględnieniem występujących zagrożeń oraz następujących miejsc możliwego zapoczątkowania wybuchu pyłu węglowego:
  - a) miejsc wykonywania robót strzałowych w wyrobiskach zagrożonych wybuchem pyłu węglowego,
  - b) miejsc urabiania węgla,
  - c) miejsc nagromadzenia metanu w ilości co najmniej 1,5 %,
  - d) miejsc nagromadzenia niebezpiecznego pyłu węglowego w ilości co najmniej 500 g/m<sup>3</sup> wyrobiska w pyłe kopalnianym niezabezpieczonym w sposób naturalny na długości większej niż 30 m, w wyrobisku, w którym są eksploatowane maszyny lub urządzenia elektryczne,
  - e) pól pożarowych,
  - f) zbiorników węgla,

- g) składów materiałów wybuchowych,
  - h) stref szczególnego zagrożenia tapaniami,
  - i) wyrobisk o nachyleniu większym niż 10° z transportem linowym, kołowym lub kolejkami, w których są zainstalowane kable lub przewody elektryczne, z wyjątkiem szybów lub szybków,
  - j) ścian podczas zbrojenia i likwidacji;
- 2) opis czynników mających wpływ na powstanie zagrożenia wybuchem pyłu węglowego;
  - 3) propozycję zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 19, do odpowiedniej klasy zagrożenia wybuchem pyłu węglowego, z uzasadnieniem;
  - 4) mapę w skali nie mniejszej niż 1 : 5 000 — dla pokładów oraz wyrobisk, innych niż szyby lub szybiki, lub ich części;
  - 5) przekrój geologiczny — dla szybów lub szybków, lub ich części;
  - 6) wyniki badań przeprowadzonych przez rzeczoznawcę oraz opinię rzeczoznawcy, jeżeli dokonuje się zaliczenia, o którym mowa w § 20 ust. 1, § 21 ust. 1 albo § 22 ust. 1.

## Rozdział 6

### Zagrożenie klimatyczne

§ 24. 1. Zagrożenie klimatyczne powstaje, jeżeli na stanowisku pracy, w rozumieniu ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, w podziemnym wyrobisku górniczym, zwanym dalej „stanowiskiem pracy”, temperatura zastępcza klimatu jest większa niż 26 °C.

2. Temperaturę zastępczą klimatu oblicza się według następującego wzoru:

$$t_{zk} = 0,6 t_w + 0,4 t_s - v,$$

gdzie:

- $t_{zk}$  — temperatura zastępcza klimatu, wyrażona w °C,
- $t_w$  — temperatura powietrza kopalnianego zmierzona termometrem wilgotnym, wyrażona w °C, lub wyznaczona na podstawie pomiarów temperatury suchej wyrażonej w °C, wilgotności względnej wyrażonej w % oraz ciśnienia wyrażonego w hPa,
- $t_s$  — temperatura powietrza kopalnianego zmierzona termometrem suchym lub czujnikiem pomiarowym, wyrażona w °C,
- $v$  — prędkość powietrza, wyrażona w m/s, pomnożona przez współczynnik przeliczeniowy wynoszący 1 s • °C/m; jeżeli prędkość powietrza jest większa niż 4 m/s, do obliczeń przyjmuje się wartość 4 m/s.

§ 25. 1. W podziemnych zakładach górniczych zaliczeniu do jednego z trzech stopni zagrożenia klimatycznego podlegają stanowiska pracy.

2. Do I stopnia zagrożenia klimatycznego zalicza się stanowiska pracy, na których temperatura zastępcza klimatu jest większa niż 26 °C i nie jest większa niż 30 °C.

3. Do II stopnia zagrożenia klimatycznego zalicza się stanowiska pracy, na których temperatura zastępcza klimatu jest większa niż 30 °C i nie jest większa niż 32 °C.

4. Do III stopnia zagrożenia klimatycznego zalicza się stanowiska pracy, na których:

- 1) temperatura zastępcza klimatu jest większa niż 32 °C lub
- 2) temperatura zmierzona termometrem wilgotnym lub wyznaczona w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze jest większa niż 34 °C, lub

3) temperatura zmierzona termometrem suchym lub czujnikiem pomiarowym jest większa niż 35 °C.

§ 26. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 25 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia klimatycznego, zawiera:

- 1) wyniki pomiarów parametrów mikroklimatu kopalnianego na stanowiskach pracy, wykonywanych w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze;
- 2) propozycję zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 25 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia klimatycznego, z uzasadnieniem.

## Rozdział 7

### Zagrożenie wodne

§ 27. Zagrożenie wodne powstaje, jeżeli istnieje możliwość zwiększonego lub niekontrolowanego dopływu albo możliwość wdarcia się: wody, solanki, ługów lub wody z luźnym materiałem, do wyrobisk, stwarzające niebezpieczeństwo dla pracowników lub ruchu zakładu górniczego.

§ 28. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających kopaliny inne niż sól zaliczeniu do jednego z trzech stopni zagrożenia wodnego podlegają złoża lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego.

2. Do I stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoża lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego, w których:

- 1) zbiorniki i ciekі wodne na powierzchni są izolowane warstwą skał nieprzepuszczalnych od części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, lub
- 2) poziomy wodonośne są izolowane od istniejących oraz projektowanych wyrobisk warstwą skał nieprzepuszczalnych lub z poziomów wodonośnych odprowadzono zasoby statyczne wód, a dopływ z zasobów dynamicznych ma stałe natężenie umożliwiające bieżące odwadnianie wyrobisk, lub
- 3) podziemne zbiorniki wodne są izolowane od istniejących oraz projektowanych wyrobisk warstwą skał nieprzepuszczalnych.

3. Do II stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoża lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego, jeżeli:

- 1) zbiorniki i ciekі wodne na powierzchni oraz podziemne zbiorniki wodne mogą w sposób pośredni, w szczególności przez infiltrację lub przeciekanie, spowodować zwiększenie zawodnienia istniejących lub projektowanych wyrobisk, lub
- 2) w stropie lub spągu złoża albo części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, występuje poziom wodonośny typu porowego, który nie jest izolowany warstwą skał nieprzepuszczalnych od złoża albo wyrobisk, lub
- 3) występują uskoki wodonośne o rozpoznanym zawodnieniu oraz lokalizacji, lub
- 4) istnieją otwory wiertnicze niezlikwidowane prawidłowo albo nie ma danych o sposobie ich likwidacji, jeżeli otwory te stwarzają możliwość przepływu wód z powierzchniowych lub podziemnych zbiorników wodnych oraz z poziomów wodonośnych do wyrobisk.

4. Do III stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoża lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego, jeżeli:

- 1) zbiorniki i ciekі wodne na powierzchni oraz podziemne zbiorniki wodne stwarzają możliwość bezpośredniego zwiększonego, niekontrolowanego dopływu albo możliwość wdarcia się wody do wyrobisk, lub

- 2) w stropie lub spągu złoży albo części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, znajduje się poziom wodonośny typu szczelinowego lub szczelinowo-kawernistego, który nie jest izolowany warstwą skał nieprzepuszczalnych od złoży albo wyrobisk, lub
- 3) w części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, albo w ich bezpośrednim sąsiedztwie istnieją zbiorniki wodne zawierające wodę pod ciśnieniem w stosunku do spągu tych wyrobisk, lub
- 4) występują uskoki wodonośne o niedostatecznie rozpoznanym zawodnieniu lub lokalizacji, lub
- 5) istnieje możliwość wdarcia się wody lub wody z luźnym materiałem z innych źródeł niż określone w pkt 1—4.

§ 29. 1. W podziemnych zakładach górniczych wydobywających sól zaliczeniu do jednego z trzech stopni zagrożenia wodnego podlegają złoży lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego.

2. Do I stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoży lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego, jeżeli występuje warstwa izolująca między złożem a występującymi w jego otoczeniu zbiornikami wodnymi lub poziomami wodonośnymi, uniemożliwiająca przepływ wód do wyrobisk.

3. Do II stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoży lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego, jeżeli:

- 1) występuje warstwa izolująca między złożem a występującymi w jego otoczeniu zbiornikami wodnymi lub poziomami wodonośnymi, lub
- 2) w złożu występują naturalne zbiorniki cieczy, a dopływ z nich do wyrobisk jest malejący.

4. Do III stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoży lub ich części oraz otaczający je górotwór w granicach obszaru górniczego, jeżeli:

- 1) nie występuje warstwa izolująca między złożem a występującymi w jego otoczeniu zbiornikami wodnymi lub poziomami wodonośnymi, lub
- 2) seria utworów izolujących nie stanowi wystarczającego zabezpieczenia ze względu na naruszenie jej robotami górnictwami.

§ 30. 1. W zakładach prowadzących działalność określoną art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze zaliczeniu do jednego z trzech stopni zagrożenia wodnego podlegają wyrobiska lub ich części.

2. Do I stopnia zagrożenia wodnego zalicza się wyrobiska lub ich części, jeżeli:

- 1) zbiorniki i ciekły wodne na powierzchni są izolowane warstwą skał nieprzepuszczalnych od części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, lub
- 2) poziomy wodonośny jest izolowany od istniejących oraz projektowanych wyrobisk warstwą skał nieprzepuszczalnych lub z poziomów wodonośnych odprowadzono zasoby statyczne wód, a dopływ z zasobów dynamicznych ma stałe natężenie umożliwiające bieżące odwadnianie wyrobisk, lub
- 3) podziemne zbiorniki wodne są izolowane od istniejących oraz projektowanych wyrobisk warstwą skał nieprzepuszczalnych.

3. Do II stopnia zagrożenia wodnego zalicza się wyrobiska lub ich części, jeżeli:

- 1) zbiorniki i ciekły wodne na powierzchni oraz podziemne zbiorniki wodne mogą w sposób pośredni, w szczególności przez infiltrację lub przeciekanie, spowodować zwiększenie zawodnienia istniejących lub projektowanych wyrobisk, lub
- 2) w stropie lub spągu złoży albo części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, znajduje się poziom wodonośny typu porowego, nieoddzielony wystarczającą pod względem miąższości i ciągłości warstwą skał izolującą od złoży albo wyrobisk, lub

- 3) występują uskoki wodonośne o rozpoznanym zawodnieniu oraz lokalizacji, lub
- 4) istnieją otwory wiertnicze niezlikwidowane prawidłowo albo nie ma danych o sposobie ich likwidacji, jeżeli otwory te stwarzają możliwość przepływu wód z powierzchniowych lub podziemnych zbiorników wodnych oraz z poziomów wodonośnych do wyrobisk.

4. Do III stopnia zagrożenia wodnego zalicza się wyrobiska lub ich części, jeżeli:

- 1) zbiorniki i ciekі wodne na powierzchni oraz podziemne zbiorniki wodne stwarzają możliwość bezpośredniego zwiększonego, niekontrolowanego dopływu albo możliwość wdarcia się wody do wyrobisk, lub
- 2) w stropie lub spągu złoża albo części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, znajduje się poziom wodonośny typu szczelinowego lub szczelinowo-kawernistego, który nie jest izolowany warstwą skał nieprzepuszczalnych od złoża albo wyrobisk, lub
- 3) w części górotworu, w której istnieją lub są projektowane wyrobiska, albo w ich bezpośrednim sąsiedztwie istnieją zbiorniki wodne zawierające wodę pod ciśnieniem w stosunku do spągu tych wyrobisk, lub
- 4) występują uskoki wodonośne o niedostatecznie rozpoznanym zawodnieniu lub lokalizacji, lub
- 5) istnieje możliwość wdarcia się wody lub wody z luźnym materiałem z innych źródeł niż określone w pkt 1—4.

§ 31. 1. W odkrywkowych zakładach górniczych zaliczeniu do jednego z dwóch stopni zagrożenia wodnego podlegają złoża lub ich części.

2. Do I stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoża lub ich części, jeżeli:

- 1) w przypadku zaistnienia gwałtownych opadów atmosferycznych wyrobiska odkrywkowe są narażone na częściowe zatopienie, lub
- 2) zbiorniki i ciekі wodne na powierzchni są tak usytuowane lub posiadają taką objętość albo wielkość przepływu, że nie istnieje możliwość zatopienia wyrobisk odkrywkowych, ale występuje infiltracja wody z tych zbiorników lub cieków do wyrobisk odkrywkowych, lub
- 3) występują wypływy wody ze skarp lub spągu wyrobisk odkrywkowych, a ilość wypływającej wody lub wody z luźnym materiałem nie ma istotnego znaczenia dla bezpieczeństwa pracowników lub ruchu zakładu górniczego.

3. Do II stopnia zagrożenia wodnego zalicza się złoża lub ich części, jeżeli:

- 1) w przypadku zaistnienia gwałtownych opadów atmosferycznych wyrobiska odkrywkowe są narażone na zatopienie, lub
- 2) istnieje możliwość bezpośredniego wdarcia się wody ze zbiorników i cieków wodnych na powierzchni do wyrobisk odkrywkowych, lub
- 3) występują wypływy wody ze skarp lub spągu wyrobisk odkrywkowych, a ilość wypływającej wody lub wody z luźnym materiałem może stworzyć zagrożenie dla bezpieczeństwa pracowników lub ruchu zakładu górniczego.

§ 32. Jeżeli w odkrywkowym zakładzie górniczym istnieją lub są projektowane wyrobiska podziemne, dla tej części złoża dokonuje się oceny zagrożenia wodnego według kryteriów określonych w § 28.

§ 33. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 28 ust. 1, § 29 ust. 1, § 30 ust. 1 albo § 31 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia wodnego, zawiera:

- 1) opis budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych przestrzeni, o których mowa w § 28 ust. 1, § 29 ust. 1, § 30 ust. 1 albo § 31 ust. 1, obejmujący w szczególności zestawienie podziemnych zbiorników wodnych, otworów wiertniczych niezlikwidowanych prawidłowo albo nie ma danych o sposobie ich likwidacji, zawodnionych uskoków oraz innych potencjalnych źródeł zagrożenia wodnego, a także analizę ich wpływu na prowadzone i projektowane roboty górnicze;

- 2) opis źródeł zagrożenia wodnego;
- 3) obliczenie oraz określenie granic proponowanego zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 28 ust. 1, § 29 ust. 1, § 30 ust. 1 albo § 31 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia wodnego, z uzasadnieniem, a w przypadku podziemnych zbiorników wodnych — wyznaczenie szerokości stref wokół podziemnych zbiorników wodnych stwarzających zagrożenie wodne;
- 4) mapy wyrobisk, w skali nie mniejszej niż 1 : 10 000, z wyszczególnionymi źródłami zagrożenia wodnego oraz propozycjami granic poszczególnych stopni zagrożenia wodnego;
- 5) przekroje hydrogeologiczne;
- 6) mapy poziomów wodonośnych, stwarzających zagrożenie wodne.

## Rozdział 8

### Zagrożenie osuwiskowe

**§ 34.** Zagrożenie osuwiskowe powstaje, jeżeli, w wyniku naruszenia stanu równowagi w górotworze, istnieje możliwość przemieszczenia się mas skalnych budujących skarpę lub zbocze, stwarzającego niebezpieczeństwo dla pracowników lub ruchu zakładu górniczego.

**§ 35. 1.** W odkrywkowych zakładach górniczych zaliczeniu do jednego z dwóch stopni zagrożenia osuwiskowego podlegają złoża lub ich części, wyrobiska, lub zwałowiska.

2. Do I stopnia zagrożenia osuwiskowego zalicza się złoża lub ich części, wyrobiska, lub zwałowiska, jeżeli w skarpie lub zboczu występują, stwierdzone w opinii sporządzonej przez służbę geologiczną przedsiębiorcy:

- 1) warstwy nachylone w stronę wyrobiska, a spękania umożliwiające odspajanie się większych mas skalnych są ułożone równoległe do skarpy, lub
- 2) przewarstwienia skał o różnych parametrach wytrzymałościowych i właściwościach geomechanicznych, przewarstwienia skał wodonośnych lub powierzchnie podzielności ławicowej, lub
- 3) strefy wietrzeniowe lub strefy zmian hydrotermalnych, w szczególności żyły kruchych minerałów, zailenia, serytyzacja, lub chlorytyzacja, lub
- 4) uskoki, brekcje tektoniczne lub spękania ciosowe, lub
- 5) strefy drgań spowodowanych ruchem pojazdów, wstrząsy wywołane robotami strzałowymi lub ruchem maszyn lub urządzeń, mogące wpływać na możliwość utraty stateczności skarp lub zboczy, lub
- 6) czynniki niewymienione w pkt 1—5, mogące powodować utratę stateczności skarp lub zboczy w stopniu stwarzającym niebezpieczeństwo dla pracowników lub ruchu zakładu górniczego.

3. Do II stopnia zagrożenia osuwiskowego zalicza się złoża lub ich części, wyrobiska, lub zwałowiska, jeżeli jednocześnie:

- 1) w skarpie lub zboczu występują, stwierdzone w opinii sporządzonej przez służbę geologiczną przedsiębiorcy, czynniki określone w ust. 2;
- 2) w przestrzeniach wymienionych w pkt 1 stwierdzano już zjawiska osuwiskowe.

**§ 36.** Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 35 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia osuwiskowego, zawiera:

- 1) opis budowy geologicznej i warunków geologiczno-inżynierskich przestrzeni, o których mowa w § 35 ust. 1;
- 2) opis rejonów, w których istnieją warunki geologiczno-inżynierskie sprzyjające powstawaniu zagrożenia osuwiskowego, oraz określenie potencjalnych płaszczyzn poślizgu;

- 3) propozycję zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 35 ust. 1, do odpowiedniego stopnia zagrożenia osuwiskowego, z uzasadnieniem;
- 4) opinię, o której mowa w § 35 ust. 2 lub ust. 3 pkt 1;
- 5) mapy wyrobisk lub ich części, w skali nie mniejszej niż 1 : 10 000, z wyszczególnionymi rejonami, w których może powstać zagrożenie osuwiskowe, oraz propozycjami granic poszczególnych stopni zagrożenia osuwiskowego;
- 6) przekroje geologiczno-inżynierskie.

## Rozdział 9

### Zagrożenie erupcyjne

**§ 37.** Zagrożenie erupcyjne powstaje, jeżeli istnieje możliwość zaistnienia erupcji wiertniczej, rozumianej jako niekontrolowany przyływ płynu złożowego do otworu lub odwiertu, spowodowany naruszeniem równowagi między ciśnieniem złożowym a ciśnieniem wynikającym z hydrostatycznego oddziaływania słupa płuczki wiertniczej.

**§ 38. 1.** W zakładach górniczych wydobywających ropę naftową lub gaz ziemny oraz zakładach prowadzących roboty geologiczne służące poszukiwaniu lub rozpoznawaniu złóż tych kopalin zaliczeniu do jednej z dwóch klas zagrożenia erupcyjnego podlegają otwory lub odwierty.

2. Do klasy A zagrożenia erupcyjnego zalicza się otwory i odwierty o gradientie ciśnienia złożowego większym niż 0,13 MPa/10 m oraz otwory wiercone w rejonach nierozpoznanych geologicznie i nieznaną charakterystyce złożowej lub gdy w nieorurowanej części otworu zalegają poziomy o ciśnieniu złożowym o wartości zbliżonej do wartości ciśnienia szczelinowania innych skał odkrytych.

3. Do klasy B zagrożenia erupcyjnego zalicza się otwory i odwierty w rejonach o znanej budowie geologicznej i znanej charakterystyce złożowej, jeżeli gradient ciśnienia złożowego nie jest większy niż 0,13 MPa/10 m.

4. Podczas ustalania klasy zagrożenia erupcyjnego wykorzystuje się dane zawarte w projekcie robót geologicznych, a następnie dane uzyskane po odwierceniu otworu w danej strukturze geologicznej i przeprowadzeniu próbowań.

**§ 39.** Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 38 ust. 1, do odpowiedniej klasy zagrożenia erupcyjnego, obejmuje w szczególności dane uzyskane po przeprowadzeniu próbowań; dokumentacja ta zawiera:

- 1) określenie:
  - a) gradientów ciśnienia złożowego,
  - b) wydajności otworu lub odwiertu,
  - c) wykładnika gazowego w ropie naftowej lub solance;
- 2) propozycję zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 38 ust. 1, do odpowiedniej klasy zagrożenia erupcyjnego.

## Rozdział 10

### Zagrożenie siarkowodorowe

**§ 40. 1.** Zagrożenie siarkowodorowe powstaje, jeżeli istnieje możliwość wypływu płynu złożowego, zawierającego siarkowodor, podczas erupcji otwartej z otworów lub odwiertów, stwarzającego niebezpieczeństwo dla pracowników, ruchu zakładu górniczego oraz okolicznej ludności.

2. Erupcją otwartą jest niekontrolowany wypływ płynu złożowego na powierzchnię w wyniku uszkodzenia urządzeń zabezpieczających wylot otworu wiertniczego.

§ 41. 1. W zakładach górniczych wydobywających ropę naftową lub gaz ziemny oraz zakładach prowadzących roboty geologiczne służące poszukiwaniu lub rozpoznawaniu złóż tych kopalin zaliczeniu do jednej z czterech kategorii zagrożenia siarkowodorowego podlegają otwory lub odwierty w rejonach o znanej wydajności i koncentracji siarkowodoru.

2. Do I kategorii zagrożenia siarkowodorowego zalicza się otwory i odwierty, z których możliwy wypływ siarkowodoru ma wartość większą niż  $120 \text{ m}^3/\text{min}$ .

3. Do II kategorii zagrożenia siarkowodorowego zalicza się otwory i odwierty, z których możliwy wypływ siarkowodoru ma wartość większą niż  $18 \text{ m}^3/\text{min}$ , lecz nie większą niż  $120 \text{ m}^3/\text{min}$ .

4. Do III kategorii zagrożenia siarkowodorowego zalicza się otwory i odwierty, z których możliwy wypływ siarkowodoru ma wartość większą niż  $6 \text{ m}^3/\text{min}$ , lecz nie większą niż  $18 \text{ m}^3/\text{min}$ .

5. Do IV kategorii zagrożenia siarkowodorowego zalicza się otwory i odwierty, wokół których istnieje możliwość powstania stężenia siarkowodoru o wartości większej niż 7 ppm, a możliwy wypływ siarkowodoru z tych otworów i odwiertów ma wartość nie większą niż  $6 \text{ m}^3/\text{min}$ .

§ 42. Podczas ustalania kategorii zagrożenia siarkowodorowego:

- 1) dla otworów oraz odwiertów, z których eksploatuje się płyn złożowy przez rurki wydobywcze, przyjmuje się największą możliwą wydajność wypływu siarkowodoru wydobywającego się z otworu lub odwiertu przez ostatnią kolumnę rur okładzinowych podczas erupcji otwartej, przy przeciwcisnieniu na wylocie otworu równym ciśnieniu atmosferycznemu, z uwzględnieniem uzbrojenia wglębnego odwiertu;
- 2) w rejonach nierozpoznanych geologicznie, przy wierceniu otworów, wypływ siarkowodoru określa się szacunkowo dla danej struktury geologicznej;
- 3) ustalenia szacunkowe, określone w pkt 2, koryguje się po opróbowaniu pierwszego wykonanego otworu w danej strukturze;
- 4) wykorzystuje się dane zamieszczone w projekcie robót geologicznych lub uzyskane z przestrzeni usytuowanych najbliższych wykonanych otworów.

§ 43. 1. W zakładach górniczych wydobywających siarkę zaliczeniu do jednej z dwóch kategorii zagrożenia siarkowodorowego podlegają miejsca występowania siarkowodoru w powietrzu.

2. Do I kategorii zagrożenia siarkowodorowego zalicza się miejsca, w których przy normalnych warunkach pracy wartość stężenia siarkowodoru w powietrzu nie jest większa niż 7 ppm, ale istnieje możliwość okresowego zaistnienia zwiększonego stężenia w wyniku uszkodzenia instalacji lub urządzeń ochronnych.

3. Do II kategorii zagrożenia siarkowodorowego zalicza się miejsca, w których istnieje możliwość występowania siarkowodoru w powietrzu o stężeniu, którego wartość jest większa niż 7 ppm.

§ 44. 1. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 41 ust. 1, do odpowiedniej kategorii zagrożenia siarkowodorowego, zawiera:

- 1) określenie:
  - a) przewidywanych własności kolektorskich skał,
  - b) przewidywanego medium złożowego: wody złożowej, ropy naftowej lub gazu ziemnego,
  - c) przewidywanej ilości siarkowodoru w gazie ziemnym lub w gazie rozpuszczonym w ropie naftowej lub w wodzie złożowej,
  - d) przewidywanej ilości gazu rozpuszczonego w ropie naftowej,
  - e) przewidywanej wydajności otworu lub odwiertu;

- 2) propozycję zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 41 ust. 1, do odpowiedniej kategorii zagrożenia siarkowodorowego.

2. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 43 ust. 1, do odpowiedniej kategorii zagrożenia siarkowodorowego, zawiera wyniki badań stężenia siarkowodoru w powietrzu oraz propozycję zaliczenia tych przestrzeni do odpowiedniej kategorii zagrożenia siarkowodorowego.

## Rozdział 11

### Zagrożenie substancjami promieniotwórczymi

§ 45. Zagrożenie substancjami promieniotwórczymi, zwane dalej „zagrożeniem radiacyjnym”, powstaje, jeżeli istnieje narażenie potencjalne w wyrobiskach wynikające z możliwości:

- 1) wchłonięcia do organizmu krótkożyciowych produktów rozpadu radonu lub izotopów radu;
- 2) narażenia zewnętrznego na promieniowanie gamma emitowane przez osady dołowe i skały górotworu.

§ 46. 1. W podziemnych zakładach górniczych zaliczeniu do jednej z dwóch klas zagrożenia radiacyjnego podlegają wyrobiska lub ich części.

2. Ustala się dwie klasy wyrobisk lub ich części zagrożonych substancjami promieniotwórczymi:

- 1) wyrobiska lub ich części klasy A, do których zalicza się wyrobiska lub ich części zlokalizowane na terenach kontrolowanych w rozumieniu ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. — Prawo atomowe (Dz. U. z 2007 r. Nr 42, poz. 276, z późn. zm.<sup>3)</sup>);
- 2) wyrobiska lub ich części klasy B, do których zalicza się wyrobiska lub ich części zlokalizowane na terenach nadzorowanych w rozumieniu ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. — Prawo atomowe.

§ 47. Dokumentacja, w oparciu o którą dokonuje się zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 46 ust. 1, do odpowiedniej klasy zagrożenia radiacyjnego, zawiera:

- 1) opis przestrzeni, o których mowa w § 46 ust. 1, ich przeznaczenie w ciągu technologicznym zakładu górniczego i funkcje wentylacyjne, które pełnią w systemie wyrobisk;
- 2) charakterystykę stanowisk pracy zlokalizowanych w przestrzeniach, o których mowa w § 46 ust. 1, oraz liczbę godzin przepracowanych w okresie roku przez pracownika w tych przestrzeniach;
- 3) charakterystykę czynników zagrożenia radiacyjnego w przestrzeniach, o których mowa w § 46 ust. 1;
- 4) wyniki pomiarów dozymetrycznych wykonanych na stanowiskach pracy w przestrzeniach, o których mowa w § 46 ust. 1;
- 5) wyniki pomiarów dawek indywidualnych otrzymanych przez pracowników na stanowiskach pracy w przestrzeniach, o których mowa w § 46 ust. 1;
- 6) oszacowanie wniknięcia w okresie roku substancji promieniotwórczych do organizmu, z uwzględnieniem rodzaju nuklidów, ich aktywności i stężenia, oraz — tam gdzie jest to właściwe — ich stanu fizycznego i chemicznego;
- 7) wartość dawki skutecznej, na wchłonięcie której w okresie roku jest narażony pracownik przebywający w przestrzeniach, o których mowa w § 46 ust. 1;
- 8) określenie granic proponowanego zaliczenia przestrzeni, o których mowa w § 46 ust. 1, do odpowiedniej klasy zagrożenia radiacyjnego, z uzasadnieniem;
- 9) mapy wyrobisk, w skali nie mniejszej niż 1 : 10 000, z wyszczególnieniem przestrzeni, o których mowa w § 46 ust. 1, które mają zostać zaliczone do odpowiedniej klasy zagrożenia radiacyjnego.

## Przepisy przejściowe, dostosowujące i końcowe

§ 48. Dotychczasowe rozstrzygnięcia dotyczące określenia klas stropu oraz klas spągu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudę miedzi, podjęte w trybie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych (Dz. U. Nr 94, poz. 841, z 2003 r. Nr 181, poz. 1777 oraz z 2004 r. Nr 219, poz. 2227), pozostają w mocy do dnia określenia tych klas, na podstawie niniejszego rozporządzenia, w opinii lub opiniach rzeczoznawcy.

§ 49. Ilekroć w dotychczasowych przepisach prawa geologicznego i górniczego oraz dokumentacjach prowadzenia ruchu jest mowa o II lub III stopniu zagrożenia tąpnięciami, rozumie się przez to II stopień zagrożenia tąpnięciami w rozumieniu niniejszego rozporządzenia.

§ 50. Dotychczasowe rozstrzygnięcia dotyczące:

- 1) ustalenia granic pola metanowego w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny,
- 2) zaliczenia wyrobisk w polach metanowych w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny do: wyrobisk niezagrożonych wybuchem metanu, stanowiących wyrobiska ze stopniem „a” niebezpieczeństwa wybuchu metanu, wyrobisk ze stopniem „b” niebezpieczeństwa wybuchu metanu lub wyrobisk ze stopniem „c” niebezpieczeństwa wybuchu metanu

— podjęte w trybie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych, pozostają w mocy do dnia podjęcia tych rozstrzygnięć w trybie przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, dotyczących podziemnych zakładów górniczych wydobywających węgiel kamienny, a także mogą być do tego czasu zmieniane w trybie oraz w oparciu o kryteria określone w powołanym rozporządzeniu.

§ 51. Przepisy rozdziału 6 stosuje się od dnia wejścia w życie przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, dotyczących podziemnych zakładów górniczych.

§ 52. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2012 r.<sup>4)</sup>

MINISTER ŚRODOWISKA

<sup>1)</sup> Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej — środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 216, poz. 1606).

<sup>2)</sup> Niniejsze rozporządzenie dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących aktów prawnych Wspólnot Europejskich:

1) dyrektywy Rady 92/91/EWG z dnia 3 listopada 1992 r. dotyczącej minimalnych wymagań mających na celu poprawę warunków bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi (jedenasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 348 z 28.11.1992, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 118, z późn. zm.);

2) dyrektywy Rady 92/104/EWG z dnia 3 grudnia 1992 r. w sprawie minimalnych wymagań w zakresie poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników odkrywkowego i podziemnego przemysłu wydobywczego (dwunasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 404 z 31.12.1992, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 134, z późn. zm.).

<sup>3)</sup> Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 93, poz. 583 i Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 18, poz. 97 i Nr 168, poz. 1323, z 2010 r. Nr 107, poz. 679 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654 i Nr 132, poz. 766.

<sup>4)</sup> Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych, które na podstawie art. 224 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

## UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zamieszczonego w art. 118 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981). Na mocy powołanego przepisu minister właściwy do spraw środowiska został upoważniony do określenia:

- 1) kryteriów oceny zagrożeń naturalnych wymienionych w art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, zależnie od rodzaju kopaliny, natężenia zagrożeń, przestrzeni występowania zagrożeń oraz rodzaju zakładu górniczego;
- 2) dokumentację, w oparciu o którą dokonuje się zaliczeń złóż, pokładów, wyrobisk górniczych, ich części oraz innych przestrzeni w zakładach górniczych w których występują zagrożenia naturalne wymienione w pkt 1, do poszczególnych stopni, kategorii lub klas zagrożeń, inną niż wyniki badań przeprowadzonych przez rzeczoznawcę do spraw ruchu zakładu górniczego oraz opinia tego rzeczoznawcy;
- 3) przypadki, w których zaliczeń, o których mowa w pkt 2, dokonuje się także w oparciu o dokumentację, o której mowa w pkt 2.

Wydając to rozporządzenie, minister właściwy do spraw środowiska ma kierować się potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa powszechnego oraz bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego.

Projektowany akt zastąpi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych (Dz. U. Nr 94, poz. 841, z 2003 r. Nr 181, poz. 1777 oraz z 2004 r. Nr 219, poz. 2227), wydane na podstawie art. 73a ust. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.), obowiązującej do dnia 31 grudnia 2011 r.

Regulacje zamieszczone w powołanej ustawie, w tym delegacja do wydania projektowanego rozporządzenia, różnią się od dotychczasowego stanu prawnego przede wszystkim w dwóch obszarach, co miało istotny wpływ na treść projektowanego aktu. Różnice te polegają na:

- 1) przeniesieniu obowiązku dokonywania zaliczeń z dyrektora okręgowego urzędu górniczego na kierownika ruchu zakładu górniczego, którego kompetencje w obecnym stanie prawnym są określone w enumeratywnie określonych przypadkach; zrezygnowano zatem w tym zakresie z konieczności wszczynania postępowań administracyjnych, co będzie miało wpływ na odbiurokratyzowanie działalności gospodarczej;
- 2) modyfikacji katalogu zagrożeń naturalnych, które podlegają obowiązkowi klasyfikowania (pominięto zagrożenie działaniem pyłów szkodliwych dla zdrowia, a uwzględniono zagrożenie klimatyczne oraz zagrożenie osuwiskowe).

Poza zmianami wynikającymi z obowiązku dostosowania projektowanej regulacji do rozwiązań o charakterze ustawowym, zaproponowano również odmienną budowę całego aktu, rezygnując z rozbudowanego „słowniczka” (który często obejmował pojęcia użyte tylko raz w rozporządzeniu) na rzecz wprowadzania tzw. skrótów w tekście projektu, co zapewni jego czytelność. Ponadto dostosowano sposób oznaczania niektórych stopni i kategorii zagrożeń do przepisów w sprawie prowadzenia ruchu zakładu górniczego, wydawanych na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (co zostanie utrzymane w przepisach wydanych na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze), zastępując wyrazy „pierwsza(y)”, „druga(i)”, „trzecia(i)”, „czwarta(y)” oznaczeniami za pomocą cyfr rzymskich. W praktyce bowiem w zakładach górniczych stosuje się ten drugi sposób oznaczania stopni i kategorii zagrożeń (w przypadku klas używa się wielkich liter).

W zakresie rozwiązań merytorycznych zasadnicze zmiany wprowadzono w rozdziale dotyczącym zagrożenia wyrzutami gazów i skał z uwagi na potrzebę:

- 1) usystematyzowania obowiązujących przepisów, ponieważ dotychczas obowiązujące opracowane zostały dla warunków występujących w kopalniach nieistniejącego Dolnośląskiego Zagłębia Węglowego, w których gazem wyrzutowym był dwutlenek węgla;
- 2) „rozdzielenia” przepisów dla zakładów górniczych wydobywających węgiel kamienny i sól oraz wprowadzenia przepisów dla zakładów górniczych wydobywających rudy miedzi (na podstawie wniosków z prac Komisji do spraw Zagrożenia Wyrzutami Gazów i Skał w Podziemnych Zakładach Górniczych Wydobywających Rudy Metali, powołanej po zdarzeniu zaistniałym w dniu 6 września 2009 r. w KGHM Polska Miedź S.A. Oddział Zakłady Górnicze „Rudna”);
- 3) uwzględnienia wniosków z prac Komisji powołanej przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego dla zbadania przyczyn i okoliczności wyrzutu metanu i skał oraz wypadku zbiorowego zaistniałego w dniu 22 listopada 2005 r. w Kopalni Węgla Kamiennego „Zofiówka”.

Z kolei w rozdziałach dotyczących zagrożeń: wybuchem pyłu węglowego, wodnego, erupcyjnego i siarkowodorowego zmieniono bądź rozszerzono warunki, na podstawie których kierownik ruchu zakładu górniczego (w aktualnym stanie prawnym obecnie częściowo dyrektor właściwego okręgowego urzędu górniczego) będzie zaliczał te zagrożenia do odpowiednich stopni, kategorii lub klas. Propozycje te uwzględniają doświadczenia w stosowaniu przepisów dotychczasowego rozporządzenia.

W zakresie zagrożenia tapaniami:

- 1) zapewniono precyzyjne rozróżnienie stanów faktycznych, stanowiących podstawę dokonania zaliczenia, co spowodowało zastąpienie dotychczasowej trójstopniowej klasyfikacji klasyfikacją dwustopniową i wprowadzenie odpowiedniego przepisu dostosowującego;
- 2) wyraźnie rozróżniono 2 opinie sporządzane przez rzeczoznawcę do spraw ruchu zakładu górniczego w odniesieniu do podziemnych zakładów górniczych wydobywających rudy miedzi, będące bezpośrednią podstawą rozstrzygnięcia w sprawie zaliczenia złoża lub jego części do określonego stopnia tego zagrożenia, co spowodowało wprowadzenie odpowiedniego przepisu dostosowującego, dotyczącego dotychczasowych ustaleń kierownika ruchu dotyczących klas stropu i klas spągu.

W rozdziale dotyczącym zagrożenia wodnego przyjęto, że zaliczenie powinno dotyczyć nie tylko złóż lub ich części, ale także otaczającego ich górotworu w granicach obszaru górniczego. Uznano także za zasadne przyjęcie odrębnej klasyfikacji zagrożenia wodnego dla wyrobisk lub ich części w zakładach prowadzących działalność określoną art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze.

Przyjęto jednocześnie, że istniejący zakres kompetencji rzeczoznawców do spraw ruchu zakładu górniczego (zagrożenia: tapaniami, metanowego, wyrzutami gazów i skał lub wybuchem pyłu węglowego) jest wystarczający. Ze względu na konieczność określenia dokumentacji, w oparciu o którą dokonuje się zaliczeń, w przypadku każdego z normowanych zagrożeń naturalnych, w których zaliczeń dokonywał dotychczas właściwy organ nadzoru górniczego, dokumentacja ta zastąpiła dokumentację przedkładaną temu organowi razem z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego. W przypadkach, w których utrzymano kompetencję kierownika ruchu zakładu górniczego, konieczne było natomiast określenie elementów tej dokumentacji.

W związku z faktem innego ukształtowania delegacji do wydania rozporządzenia, przepisy dotyczące:

- 1) ustalania granic pola metanowego w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny,
- 2) zaliczania wyrobisk górniczych w polach metanowych w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny do: wyrobisk niezagrożonych wybuchem metanu, stanowiących wyrobiska ze stopniem „a” niebezpieczeństwa wybuchu metanu, wyrobisk ze stopniem „b” niebezpieczeństwa wybuchu metanu lub wyrobisk ze stopniem „c” niebezpieczeństwa wybuchu metanu

— dotychczas ujęte w § 10 i § 12 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych, zostaną przeniesione do rozporządzenia wydanego przez ministra właściwego do spraw gospodarki na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, dotyczącego podziemnych zakładów górniczych wydobywających węgiel kamienny. Konieczne było zatem ujęcie w projekcie rozporządzenia odpowiedniego przepisu przejściowego, utrzymującego w mocy dotychczasowe rozstrzygnięcia kierownika ruchu zakładu górniczego oraz umożliwiające dokonywanie zmian tych rozstrzygnięć.

Projektowane rozporządzenie wejdzie w życie równocześnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, tj. z dniem 1 stycznia 2012 r. Jednakże ze względu na merytoryczne powiązania przepisów dotyczących zagrożenia klimatycznego z przepisami, które zostaną wydane na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, konieczne było przyjęcie założenia, że ten fragment projektowanego aktu znajdzie zastosowanie dopiero od dnia wejścia w życie przepisów wydanych przez ministra właściwego do spraw gospodarki.

Projekt został umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska, stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), w celu umożliwienia zgłoszenia, w trybie art. 7 tej ustawy, zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem rozporządzenia. Zgłoszenia takie nie wpłynęły.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597) i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji Komisji Europejskiej.

# OCENA SKUTKÓW REGULACJI

## **1. Podmioty, na które oddziałuje projektowany akt normatywny**

Przepisy zawarte w projekcie rozporządzenia oddziałują w szczególności na:

- 1) przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie wydobywania kopalin ze złóż;
- 2) kierowników ruchu zakładów górniczych, zaliczających złoża, pokłady, wyrobiska, ich części oraz inne przestrzenie w zakładach górniczych do poszczególnych stopni, kategorii lub klas zagrożeń naturalnych;
- 3) organy nadzoru górniczego, sprawujące nadzór nad ruchem zakładów górniczych;
- 4) rzeczoznawców do spraw ruchu zakładu górniczego, specjalizujących się w zakresie zagrożeń: tąpnięć, metanowego, wyrzutami gazów i skał lub wybuchem pyłu węglowego.

## **2. Konsultacje społeczne**

Projekt został rozesłany do:

- 1) reprezentatywnych organizacji związkowych oraz reprezentatywnych organizacji pracodawców w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.), tj. do:
  - a) Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” — w tym do Komisji Krajowej, Sekretariatu Górnictwa i Energetyki oraz Sekcji Krajowej Geologiczno-Wiertniczej,
  - b) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, w tym do zrzeszonych w tym podmiocie górniczych struktur związkowych: Związku Zawodowego Górników w Polsce, Związku Zawodowego Ratowników Górniczych w Polsce, Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Miedziowego, Związku Zawodowego Pracowników Dołowych, Związku Zawodowego Maszynistów Wyciągowych Kopalń w Polsce, Porozumienia Związków Zawodowych Górnictwa, Związku Zawodowego Pracowników Zakładów Przeróbki Mechanicznej Węgla w Polsce „Przeróbka”, Związku Zawodowego Jedności Górniczej, Związku Zawodowego Pracowników Technicznych i Administracji „Dozór” KGHM Polska Miedź S.A., Federacji Związków Zawodowych Górnictwa Węgla Brunatnego, Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa,
  - c) Forum Związków Zawodowych, w tym do zrzeszonej w tym podmiocie górniczej struktury związkowej: Porozumienia Związków Zawodowych „KADRA”,
  - d) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej,
  - e) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”,
  - f) Business Centre Club — Związku Pracodawców,
  - g) Związku Rzemiosła Polskiego;
- 2) Komisji Krajowej Wolnego Związku Zawodowego „Sierpień 80”;
- 3) Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność 80”;
- 4) Związku Zawodowego „Kontra”;
- 5) Marszałków Województw;
- 6) Stowarzyszenia Gmin Górniczych w Polsce;
- 7) Związku Gmin Zagłębia Miedziowego;
- 8) Forum Przemysłu Wydobywczego;
- 9) Porozumienia Pracodawców Przemysłu Wydobywczego (Związku Pracodawców Górnictwa Węgla Kamiennego);

- 10) Związku Pracodawców Polska Miedź;
- 11) Polskiego Stowarzyszenia Górnictwa Solnego;
- 12) Związku Pracodawców Porozumienie Producentów Węgla Brunatnego;
- 13) Polskiego Związku Producentów Kruszyw;
- 14) Stowarzyszenia Kopalń Odkrywkowych;
- 15) Stowarzyszenia Producentów Cementu;
- 16) Regionalnego Stowarzyszenia Przedsiębiorców Wydobywających Kopaliny Pospolite;
- 17) Stowarzyszenia Kierowników Ruchu Zakładów Górniczych;
- 18) Krajowego Związku Pracodawców Branży Geologicznej;
- 19) Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie;
- 20) Politechniki Śląskiej;
- 21) Politechniki Wrocławskiej;
- 22) Uniwersytetu Śląskiego — Wydziału Nauk o Ziemi;
- 23) Głównego Instytutu Górnictwa;
- 24) Polskiej Akademii Nauk — Instytutu Geofizyki oraz Instytutu Mechaniki Górnotworu;
- 25) Centralnego Instytutu Ochrony Pracy — Państwowego Instytutu Badawczego;
- 26) Państwowego Instytutu Geologicznego — Państwowego Instytutu Badawczego;
- 27) Instytutu Nafty i Gazu;
- 28) Instytutu Techniki Górniczej KOMAG;
- 29) Instytutu Technik Innowacyjnych EMAG;
- 30) „Poltegor-Institut” Instytutu Górnictwa Odkrywkowego;
- 31) Instytutu Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego;
- 32) podmiotów zawodowo trudniących się wykonywaniem czynności w zakresie ratownictwa górniczego oraz innych jednostek ratownictwa górniczego: Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A. w Bytomiu, Jednostki Ratownictwa Górniczo-Hutniczego w Lubinie, Ratowniczej Stacji Górnictwa Otworowego w Krakowie (Oddziału Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A.) oraz Jednostki Ratownictwa Górniczego sp. z o.o. w Tarnobrzegu;
- 33) Krajowej Izby Gospodarczej;
- 34) Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej;
- 35) Zarządu Głównego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa;
- 36) Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego;
- 37) Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP;
- 38) Stowarzyszenia Geodetów Polskich;
- 39) Polskiego Towarzystwa Geologicznego;
- 40) Naczelnej Organizacji Technicznej;
- 41) Bractwa Gwarków Związku Górnośląskiego;
- 42) Polskiej Izby Gospodarczej „Ekorozwój”;
- 43) Forum Odbiorców Energii Elektrycznej i Gazu.

Następujące podmioty zajęły stanowisko zawierające propozycje zmian niektórych przepisów projektu rozporządzenia, a także wątpliwości oraz pytania dotyczące tego projektu:

- 1) Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” — Sekcja Krajowa Górnictwa Węgla Kamiennego;
- 2) Związek Pracodawców Górnictwa Węgla Kamiennego;
- 3) Forum Przemysłu Wydobywczego;
- 4) Związek Pracodawców Polska Miedź;
- 5) Związek Pracodawców Porozumienie Producentów Węgla Brunatnego;
- 6) Polski Związek Producentów Kruszyw;
- 7) Stowarzyszenie Kopalń Odkrywkowych;
- 8) Górnicza Izba Przemysłowo-Handlowa.

W całości lub częściowo uwzględniono propozycje zgłoszone przez wymienione podmioty dotyczące zagrożenia tąpnięciami w podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy miedzi (zarówno w zakresie przesłanek zaliczenia, jak i przypadków, w których istnieje obowiązek uzyskania opinii rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego), zagrożenia metanowego w podziemnych zakładach górniczych wydobywających rudy metali (w zakresie przesłanek zaliczenia do I kategorii zagrożenia) oraz zagrożenia osuwiskowego (w zakresie przebudowy przesłanek zaliczeń do obydwu stopni zagrożenia), a także zagadnień legislacyjnych w przepisach dotyczących zagrożenia erupcyjnego.

Uwzględnione propozycje miały wpływ na modyfikację m.in. części normatywnej projektu.

Nie uwzględniono natomiast propozycji oraz nie zmodyfikowano projektu w związku z zagadnieniami odnoszącymi się do kwestii ogólnych (w tym terminologicznych, związanych z techniką wyjaśniania pojęć użytych w projekcie, a także związanych z brzmieniem art. 118 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, w którym przyznano kompetencje dotyczące zaliczania w całości kierownikowi ruchu zakładu górniczego, wprowadzono zagrożenie klimatyczne i osuwiskowe oraz pominięto zagrożenie działaniem pyłów szkodliwych dla zdrowia), zagrożeniem wodnym w górnictwie odkrywkowym (utrzymano rezygnację ze wskazywania konkretnych danych liczbowych, stanowiących przesłanki zaliczenia, które mogą różnić się w poszczególnych zakładach górniczych) oraz zagrożeniem siarkowodorowym (w zakresie podstaw określenia niektórych danych służących ustaleniu kategorii zagrożenia).

Szczegółowe zestawienie opinii do projektu rozporządzenia, przekazanych przez podmioty biorące udział w konsultacjach społecznych, zostanie udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska oraz na stronie internetowej Wyższego Urzędu Górniczego.

Ponadto, w dniu 31 sierpnia 2011 r., stosownie do art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 90, poz. 759), projekt został uzgodniony w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

### **3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego**

Nie przewiduje się oddziaływania projektowanego rozporządzenia w powyższym zakresie. Konsekwencją ustawy jest odbiurokratyzowanie działalności gospodarczej, a tym samym obniżenie kosztów funkcjonowania administracji rządowej.

### **4. Wpływ regulacji na rynek pracy**

Nie przewiduje się oddziaływania projektowanego rozporządzenia w powyższym zakresie.

#### **5. Wpływ regulacji na bezpieczeństwo powszechne i bezpieczeństwo osób zatrudnionych w ruchu zakładów górniczych oraz stan środowiska**

Rozwiązania zawarte w projekcie podwyższą poziom bezpieczeństwa w omawianym zakresie. Uwzględniają bowiem najnowsze doświadczenia w prowadzeniu eksploatacji poszczególnych rodzajów kopalin w poszczególnych rodzajach górnictwa (podziemnym, odkrywkowym oraz otworowym).

#### **6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw**

Projektowane rozporządzenie, w ślad za ustawą, w której rezygnuje się z wydawania decyzji administracyjnych przez organy nadzoru górniczego, przyczyni się do odbiurokratyzowania działalności gospodarczej.

#### **7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny**

Nie przewiduje się oddziaływania projektowanego rozporządzenia w powyższym zakresie.

#### **8. Źródła finansowania projektowanych rozwiązań**

Projektowana regulacja nie wymaga pozyskiwania dodatkowych źródeł finansowania.

## WSTĘPNA OPINIA O ZGODNOŚCI PROJEKTU Z PRAWEM UNII EUROPEJSKIEJ

Na podstawie § 10 ust. 7 uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. — Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.) przedstawia się następującą opinię:

Projektowana regulacja ma na celu uregulowanie szczegółowych zagadnień dotyczących zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych. Rozwiązania te mają charakter służebny wobec krajowych przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie, które zostaną wydane na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981) i będą wdrażać (podobnie jak dotychczasowe przepisy prawa geologicznego i górniczego) w zakresie swojej regulacji:

- 1) dyrektywę 92/91/EWG z dnia 3 listopada 1992 r. dotyczącą minimalnych wymagań mających na celu poprawę warunków bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi (jedenasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 348 z 28.11.1992, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 118, z późn. zm.);
- 2) dyrektywę 92/104/EWG z dnia 3 grudnia 1992 r. w sprawie minimalnych wymagań w zakresie poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników odkrywkowego i podziemnego przemysłu wydobywczego (dwunasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 404 z 31.12.1992, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 134, z późn. zm.).

Jednakże w art. 4 pierwszej z wymienionych dyrektyw, dotyczącym „ochrony przeciwpożarowej, ochrony przed wybuchami oraz atmosferą zagrażającą zdrowiu” przewidziano, że „pracodawca podejmuje stosowne dla przedsiębiorstwa działania i środki ostrożności, by zapobiec powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów i eksplozji, a także by je rozpoznawać i zwalczać oraz by zapobiec występowaniu gazów wybuchowych i/lub szkodliwych dla zdrowia”. Natomiast w drugiej z wymienionych dyrektyw przewidziano, w załączniku w części A („wspólne minimalne wymagania stosowane w odniesieniu do odkrywkowego i podziemnego przemysłu wydobywczego i instalacji pomocniczych stosowanych na powierzchni”) w pkt 4.1.1 zdanie pierwsze, dotyczącym „ochrony przed zagrożeniem wybuchami, szkodliwą atmosferą i pożarem”, że „należy podjąć odpowiednie środki w celu oceny obecności w powietrzu szkodliwych i/lub potencjalnie wybuchowych substancji i określenia stężenia tych substancji”, a w załączniku w części C („szczególne minimalne wymagania stosowane w odniesieniu do podziemnego przemysłu wydobywczego”) w pkt 10.2, dotyczącym „wyrzutów gazu, tąpnięć i wdarcia wody”, że „należy podjąć środki mające na celu określenie stref zagrożenia, ochrony pracowników w wyrobiskach zbliżających się lub znajdujących się w tych strefach oraz kontrolę zagrożenia”. Tym samym, zarówno art. 118 (w związku z art. 117 pkt 1, nakładającym na przedsiębiorcę obowiązek rozpoznawania zagrożeń związanych z ruchem zakładu górniczego i podejmowania środków zmierzających do zapobiegania i usuwania tych zagrożeń) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze, jak i projektowane rozporządzenie, regulując problematykę związaną z zaliczaniem przestrzeni w zakładach górniczych m.in. do: odpowiednich stopni zagrożenia tąpnięciami (rozdział 2), odpowiednich kategorii zagrożenia metanowego (rozdział 3), odpowiednich kategorii zagrożenia wyrzutami gazów i skał (rozdział 4), odpowiednich klas zagrożenia wybuchem pyłu węglowego (rozdział 5), odpowiednich stopni zagrożenia wodnego (rozdział 7, w części dotyczącej górnictwa podziemnego), odpowiednich klas zagrożenia erupcyjnego (rozdział 9) oraz odpowiednich kategorii zagrożenia siarkowodorowego (rozdział 10), ma na celu wdrożenie przepisów prawa Unii Europejskiej.

W konkluzji należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

